

Místnost	Patro	Datum	Čas
252, Rooseveltova ul.	II. patro	22.10.2024	09:00

únor 2024, okres Žďár nad Sázavou, fyzicky napadl a zranil svoji sestru v jejím domě

- zločin těžké ublížení na zdraví podle § 145 odstavce 1, 2 písm. g) tr. zákoníku ukončený ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku,
- přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. Zákoníku

Již před samotným začátkem líčení mě překvapilo, že k němu došlo s několikaminutovým zpožděním, což docela nabouralo moji představu instituce soudu jakožto dokonalého byrokratického stroje. Cítila jsem vnitřní zmatek, jelikož jsme se spolužačkou netušily, kdy vstoupit do soudní síně, zda čekat, až nás někdo vpustí dovnitř, či zda jsme náhodou svou možnost vstupu neprošvihly. Brzy se však dveře otevřely, a ukázalo se, že onen zmatek nebyl pouze můj vnitřní pocit. Vystoupila z nich žena (později zjištěno, že šlo o soudní zapisovatelku) a zeptala se nás, zda někdo z nás náhodou není paní K (jméno poškozené). Skutečnost, že účastníci líčení neměli tušení, jak vypadá jeden z klíčových aktérů případu, mě zaskočila. Když jsme odvětili, že nejsme, zeptali jsme se, zda můžeme vstoupit dovnitř, načež ona odvětila nám, že ještě ne. O chvíli později nás do soudní síně vpustila spolu s ostatními. Když líčení započalo, zaujalo mě chování pana soudce, jeho tón hlasu a vystupování dokonale naplňovaly mou ideálnětypickou představu soudce, a to do takové míry, až mě to paradoxně překvapilo. Myslím, že šlo o případ dramatizace práce soudce, o „hraní“ soudcovské role v goffmanovském smyslu.

Když policisté přivedli obžalovaného měl na rukou pouta a kolem pasu pásek, ke kterému byla připevněna. To mě překvapilo, i přesto, že jsem věděla, že spáchal násilný čin, očekávala jsem pouze pouta. Když byl obžalovaný vyzván, aby se k záležitosti vyjádřil, jeho projev brzy přivedl soudce k narušení své role, jelikož obžalovaný mluvil velmi potichu a soudce projevoval frustraci z toho, že jej neslyší. Tento scénář se pak během líčení opakoval nesčetněkrát. Brzy se soudce tedy rozhodl, že namísto přímého vyjádření obžalovaného přečte on sám promluvy obžalovaného z přípravného řízení, s čímž obžalovaný souhlasil. Pocit ironie však ve mně vyvolala skutečnost, že i když lépe než obžalovanému, ani panu soudci nebylo (minimálně z mé pozice v místnosti) příliš dobře rozumět, i on mluvil poměrně potichu. I před vyzváním obžalovaného četli soudce a státní zástupce spoustu informací o případu velmi nesrozumitelně a překotně. Nejspíše to brali jen jako formalitu a předpokládali, že všichni důležití zúčastnění jsou již se vším dávno obeznámeni. Pro mě však byl tento přístup velmi matoucí a činil pro mě orientaci v případě náročnou.

Dále mě během líčení velmi zaujalo vystupování obžalovaného. Nejen, že se své chování při napadení sestry snažil racionalizovat vytvářením narativu svého životního příběhu o vztahu se sestrou, do kterého svůj násilný čin zasazuje, což je v pozici obžalovaného dle mého názoru běžné, obžalovaný se však v tom příběhu pokoušel přímo obrátit dynamiku oběti a padoucha. Přišlo mi totiž, že se obžalovaný snažil stavět sebe sama do role oběti. Tvrdil, že on byl napaden sestrou první a že násilí které vůči ní použil, užíval proto, aby se dostal z jejího sevření (přesto, že ji už předtím povalil na zem). Tichost svého hlasu vysvětloval nervozitou a tím, že „je to pro něj náročné“. Ve své výpovědi zmiňoval méně úderů do sestry než obžaloba

(nepamatuje si však přesné počty konkrétních úderů do konkrétních částí těla, což odůvodňuje tím, že byl pod vlivem alkoholu). Zatímco sestru vykresloval jako padoucha: feťačka, která v podstatě týrá rodiče, o které se má starat (dostala je do péče), tím, že je deprivuje.

Obžalovaný proto i viní sestru z matčiny smrti a sám zdůrazňuje své obavy o rodiče a lásku k matce. Stejný narativ podporuje i jeho partnerka, která jej popisuje jako velmi citlivého člověka, který se se sestrou snažil jednat o situaci rodičů rozumně a nenásilně, ale ona na něj vždy místo komunikace volala policii. Partnerka také zdůrazňuje jeho fixaci na matku, a to že si „prošel špatnými věcmi“, velmi přesvědčeně jej vykresluje jako oběť situace. Vidím zde snahu působit co nejméně agresivně, stylizovat se do opačné role než typického kriminálního (přesto, že se jedná o recidivu, kdy on už sestru předtím takto fyzicky napadl). Přestože i sám obžalovaný uznává, že to „přehnal“ (způsobil sestře značné krvácení a otřes mozku), toto přehnutí interpretuje jako nepřiměřeně silnou obranu, ne jako útok. Dalo by se dle mého tedy říct, že obžalovaný užívá neutralizační techniky, aby před sebou samým i před soudem legitimizoval, či alespoň zdůvodnil, své jednání. Především u něj můžeme vidět techniku odmítání zodpovědnosti, provedenou právě sebestylizací do role oběti.

Zaujala mě také genderová rovina situace mezi obžalovaným a poškozenou. V rámci své snahy stavět se do role oběti totiž obžalovaný vystupuje opačně než typicky maskulinně, ve smyslu určitého typu stereotypní (agresivní, dominantní) maskulinity. Vykresluje se jako citlivý a starostlivý člověk, jako někdo, kdo se o své rodiče snažil pečovat i přes překážky, které tomu kladla sestra. Za klíčové tu považuji jeho tvrzení, že byl mnohokrát obětí napadení ze sestřiny strany a že to ale „nikdo neřešil“, zatímco on je za napadení své sestry už podruhé stíhán a jednou za to byl již odsouzen a trestán. Působí to na mě jako snaha pracovat s genderovými stereotypy ve smyslu: ona je žena, neočekává se od ní násilí, tak jí to prochází, zatímco on je muž, násilí se od něj očekává, takže jemu ne. Obžalovaný se celkově ve svém chování během líčení (mluví tiše, přijímá co mu soudce navrhne, nikdy se na soudce neboří, přesto, že je k němu soudce uštěpačný, atd.) i při popisu minulých událostí snaží popírat jakoukoli dominanci či agresivitu z jeho strany, což je spojeno se snahou nepůsobit jako typický kriminálník, jelikož obzvláště ti, kteří páchají násilné činy jsou spojováni s těmito stereotypně maskulinními vlastnostmi. Myslím, že je tedy na dané situaci dobře viditelná kulturní představa spojení mezi kriminalitou a maskulinitou a mezi maskulinitou a násilím – jako vedlejší (a nejspíš i nevědomý) efekt snahy nepůsobit jako násilný kriminálník se obžalovaný zároveň snaží nepůsobit stereotypně maskulinně.

Považuji nakonec za vhodné zmínit, že ze znění obžaloby i výpovědi policie je patrná větší agresivita ze strany obžalovaného než z jeho současného narativu. I jeho výpověď krátce po spáchání činu se neshoduje s tou nynější – předtím považoval své chování při napadení sestry za přiměřené. Jednalo se nejspíše o afektovanou bezprostřední reakci, zatímco nyní obžalovaný zpětně utváří svůj racionalizovaný narativ v závislosti na okolnostech své situace.

Hlavní líčení bylo vzhledem k nepřítomnosti poškozené odročeno s tím, že obžalovaný zůstal ve vazbě. Mrzelo mě, že jsme nemohli slyšet, jak zní její narativ celé záležitosti, protože věřím, že by se od narativu obžalovaného značně lišil.